

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE

Ipostaze ale intelectualului în contextul instaurării
regimului comunist din România (1947-1965)

Rezumatul tezei de doctorat

Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. Dram Constantin

Doctorandă:
Plumb R.V. Ana-Maria

IAȘI
2025

CUPRINS

INTRODUCERE

I. PREMISE PENTRU INSTAURAREA UNEI „NOI LITERATURII” ȘI A UNUI NOU TIP DE INTELECTUAL

I.1. Raportul dintre ideologie, intelectual și literatură în instaurarea și consolidarea regimului

I.1.1. Ideologia, instrument de propagandă: *farul luminos al clasei muncitoare*

I.1.2. Condiționări ideologice în mediul intelectual: *împreună pentru socialism*

I.1.3. Ideologizarea literaturii: *scriitorul în slujba poporului*

I.2. Triumful nefast al comunismului

I.2.1. Partidul Comunist Român între anonimat și ilegalitate

I.2.2. Ascensiunea și victoria comuniștilor în România: *împotriva dușmanului poporului*

I.3. Manifestări ale dictaturii comuniste în România

I.3.1. *Moartea libertății de expresie: 1948-1950*

I.3.2. *Obsedantul deceniu: între oprimare și liberalizare*

I.3.3. Politica externă și internă a României între 1958-1959

I.3.4. Orientarea României spre „comunismul național”: 1960-1965

II. CULTURA SUB COMUNISM. INFLUENȚA SOVIETICĂ ÎN MEDIUL INTELECTUAL ROMÂNESC

II.1. Cultura, *un bun comun* în slujba puterii politice

II.2. Mecanisme de impunere a dictaturii în instaurarea noii „politici culturale”

II.2.1. Politica statului asupra mediului intelectual în R.P.R.

II.2.2. Mijloace și metode. Cenzură și propagandă

II.2.3. Forme represive de impunere a regimului în mediul intelectual

II.3. Influența literaturii sovietice asupra literaturii române

II.3.1. Proletcultismul versus realismul socialist

II.3.2. Literatură realist socialistă

II.4. Noua literatură

III. STATUTUL INGRAT AL INTELECTUALILOR DIN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 1947-1965

III.1. Aspirații și (de)limitări

III.1.1. Scurt istoric al apariției conceptului de intelectual

III.1.2. Conceptul modern de intelectual

III.1.3. Intelectualul român în timp și spațiu

III.2. Ipostaze ale intelectualului în context totalitar

III.2.1. În fața represiunii: între concesi și anulări

III.2.2. Elita intelectuală în timpul regimului comunist

III.3. Atitudini ale intelectualilor din mediul literar în raport cu puterea politică. Abordări ale realismului socialist

III.3.1. Intelectualii și pactul cu realismul socialist în literatura română

III.3.2. *Era glaciară*: conformism și susținere față de partid

III.3.3. *Dezgheșul relativ*

III.3.4. *Noua eră glaciară*

III. 3.5. *Liberalismul controlat*

IV. LITERATURA CA INSTRUMENT DE PROPAGANDĂ ÎN SPAȚIUL CULTURAL IEȘEAN

IV.1. Mediul cultural ieșean în perioada comunistă 1947-1965

IV.2. *Omul Nou* în scrierile lui Eusebiu Camilar

IV.3. Aspecte ale *Noii Societăți* în romanele lui Alexandru Jar

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

ANEXE

REZUMAT

Teza analizează statutul intelectualului în secolul al XX-lea, în timpul instaurării și consolidării regimului totalitar în România, în perioada de guvernare a liderului comunist Gheorghe Gheorghiu-Dej, cu ajutorul studiilor interdisciplinare, având în vedere raportul dintre ideologia impusă, elitele din sfera cultural-artistică și textele realist socialiste; interdependența dintre cele trei elemente fiind evidențiată în cadrul fiecărui capitol din lucrare.

Problematica intelectualului, de interes pentru cercetările actuale, permite și încurajează noi perspective, constituind o temă inepuizabilă, prin importanța și dinamica acestei figuri, care a jucat un rol important în istorie, contribuind semnificativ la evoluția culturii și a literaturii, în acord cu schimbările care au avut loc în plan socio-politic. Principala motivație care a stat la baza prezentei cercetări este fundamentată pe interesul față de transformările care au avut loc în plan intelectual, asupra creației literare, în contextul instaurării comunismului în epocă. Având în vedere documente, jurnale, memorii, articole, volume de specialitate apărute în ultimii ani, teza pune în evidență nevoia de a studia relația dintre contextul socio-politic din istoria recentă cu scriitorii și creațiile literare, analizând

rolul pe care intelectualul din lumea cultural-artistică l-a avut în vederea legitimării puterii politice în comunism.

Teza, pe de o parte, urmărește maniera în care realitățile lumii totalitare au influențat dinamica mediului intelectual românesc (cu mențiunea că am identificat atitudini total opuse față de puterea politică la același scriitor, în diferite momente ale perioadei comuniste), precum și pe cea a creațiilor literare (de la momentul conceperii sub presiunea autocenzurii specifice regimului, până la publicarea și promovarea acestora, în acord cu exigențele ideologice ale epocii). Pe de altă parte, cercetarea analizează rolul semnificativ pe care literatura l-a avut în propagarea valorilor și principiilor comuniste, girând pentru regimul care avea să limiteze forța cuvintelor artistice la retorica de partid.

Urmărind activitatea intelectualilor din zona cultural-artistică din 1947 până în 1965, cu trimitere mai ales la scriitorii care s-au remarcat prin poziția față de puterea politică, exprimată atât în presa epocii, cât și în creațiile proprii, respectiv în volumele colective, cercetarea urmărește, în primul rând, să analizeze apariția literaturii realist socialiste prin explicarea contextului în care aceasta este promovată. În al doilea rând, lucrarea și-a propus să ilustreze formele prin care totalitarismul a transfigurat viața culturală, promovând realismul socialist. În acest sens, s-a avut în vedere faptul că „partidul

comunist s-a grăbit să instituie încă de la început un control total asupra activităților intelectuale și culturale, anexându-și prin diverse mijloace toate energiile acestora în vederea realizării propriilor sale scopuri”¹. Întrucât intelectualul a avut un rol esențial în vederea monopolizării culturii și, implicit, a literaturii, teza urmărește, în al treilea rând, să exploreze dinamica intelectualilor în perioada deșertă, pornind de la textele literare și de la articolele din presa propagandistică, analizând maniera în care aceștia s-au aliniat cerințelor epocii. Observând atitudinile intelectualilor față de puterea politică, cercetarea își propune să ilustreze cum se reflectă schimbările socio-politice din planul realității în creațiile literare, devenite „arme ideologice”. Conținutul tezei relevă conexiunea dintre contextul socio-politic și cultură, dintre biografia scriitorilor și textele acestora, dintre funcția estetică și cea socială, pentru înțelegerea rolului pe care intelectualul și creația sa l-au ocupat în procesul de instaurare și consolidare a regimului. În acest sens, dintre tehnicile și procedeele de cercetare, în teză se remarcă observația, analiza, expunerea, problematizarea și interpretarea, de-a lungul celor patru capitole care structurează lucrarea.

¹ Florin Mihăilescu - *De la proletcultism la postmodernism (O retrospectivă critică a ideologiei literare postbelice)*, Editura Pontica, Constanța, 2002, p. 34.

Primul capitol, intitulat „Premise pentru instaurarea unei *noi literaturi* și a unui nou tip de intelectual” are ca punct de pornire inițierea discuțiilor despre ideologie și maniera în care aceasta a fost preluată și adaptată în mediul cultural-artistic. Studiul urmărește, apoi, proiectarea contextului în care se situează discuțiile despre înregimentarea intelectualului, punând în evidență istoricul mișcării comuniste, încă din perioada de ilegalitate a partidului. Înțelegând fenomenul apariției totalitarismului în România, teza continuă prin prezentarea celor mai importante aspecte, evenimente, personalități ale regimului, corelate cu texte și personaje literare din epocă. În acest cadru, sunt prezentate și opinii relevante privitoare la intelectuali și literatură, extrase din discursuri ale conducerii comuniste sau din articole din mediul cultural-artistic, aparținând unor lideri de opinie din domeniu.

Explicând contextul apariției unui nou tip de intelectual și a unei literaturi aservite, cercetarea poate urmări, ulterior, transfigurările care au avut loc în mediul cultural. Al doilea capitol este dedicat discuțiilor despre „Cultura sub comunism. Influența sovietică în mediul intelectual românesc”. În acest studiu sunt puse în evidență diferite aspecte ale lumii totalitare care au condus spre o cultură și, mai apoi, o literatură de masă. Înregimentarea instituțiilor, cenzura, propaganda, represiunile, influențele din lumea culturală sovietică au

duș la apariția și promovarea agresivă a literaturii realist socialiste, care, urmărind principiile ideologice, a devenit un veritabil instrument de propagandă - aspect evidențiat în prezenta cercetare. Primele două capitole sunt relevante mai ales pentru înțelegerea realităților lumii totalitare, a percepției asupra rolului intelectualului în societatea comunistă, a modelului sovietic impus inclusiv în mediul cultural-artistic și a literaturii aservite, conectată la obiectivele propagandistice ale puterii politice.

Cel de-al treilea capitol, „Statutul ingrat al intelectualilor din România în perioada 1947-1965”, este despre afirmarea acestei figuri sociale în viața publică, culturală și literară, având drept punct de pornire cercetările privitoare la apariția cărturarului în Evul Mediu. Teza urmărește, apoi, accepțiile moderne ale termenului, prefigurate în urma procesului lui Alfred Dreyfus. Explicând evoluția conceptului situat în prim-planul tezei, s-au creat fundamentele necesare discuțiilor despre ipostazele intelectualilor în contextul instaurării și consolidării regimului comunist din România. Având ca punct de pornire analiza asupra reacțiilor publice ale intelectualilor față de puterea politică impusă prin forță, cea mai generoasă parte a tezei a urmărit mai ales poziționările scriitorilor care s-au conformat exigențelor ideologice, contribuind la legitimarea regimului, mai ales prin creațiile realist socialiste, precum și prin intervențiile în presa

epocii sau în volumele literare colective. În acest capitol s-au avut în vedere cele patru perioade delimitate de Anneli Ute Gabanyi, în *Literatura și politica în România după 1945*, în care autoarea pune în evidență transformările prin care a trecut mediul literar, în funcție de schimbările din planul socio-politic.

Capitolul al patrulea, „Literatura ca instrument de propagandă în spațiul cultural ieșean”, tratează succint efectele instaurării și consolidării regimului comunist într-un spațiu delimitat, cu trimitere la creațiile unor prozatori ieșeni, care au pus în evidență, în romanele lor, cele două mari obiective ale lumii totalitare: *Omul Nou* și *Noua Societate*.

Dincolo de sublinierea rolului propagandistic atribuit de puterea politică mediului cultural-artistic, teza propune o analiză interdisciplinară asupra statutului intelectualului în contextul lumii totalitare, punând în evidență dinamica scriitorilor și a textelor literare în epocă, respectiv valoarea de document atribuită astăzi creațiilor realist-socialiste, care facilitează o altfel de cunoaștere a lumii comuniste.

BIBLIOGRAFIE

Operă poetică și proză:

*** *Omagiu*, București, 1961.

*** *Republicii dragi populare. Poezii*, ESPLA, București, 1952.

Arghezi, Tudor - *Cântarea omului. Stihuri de Tudor Arghezi*, ESPLA, București, 1956.

Arghezi, Tudor – *Pagini din trecut*, ESPLA, București, 1956.

Beniuc, Mihai - *Cântec pentru tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej*, ESPLA, București, 1951.

Botez, Demostene - *Prin U.R.S.S.*, Editura tineretului, București, 1962.

Călugăru, Ion – *Oțel și pâine*, Ediția a II-a, Editură de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955.

Camilar, Eusebiu - *Temelia*, Editura pentru Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., București, 1951.

Camilar, Eusebiu – *Negura*, ESPLA, București, 1961.

D'Annunzio, Gabriele – *La Ricossa*, Casa Editrice D'Arte Bestetti & Tumminelli, Milano, 1918.

Du Gard, Roger Martin – *Jean Barois*, în românește de Iulia Soare, prefată de Val Panaitescu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1966.

Dumitriu, Petru - *Drum fără pulbere*, Ediția a II-a, ESPLA, București, 1952.

Dumitriu, Petru - *Bijuterii de familie*, Ediție îngrijită, prefată și curriculum vitae de Teodor Vârgolici, Editura 100+1 GRAMAR, București, 1997.

Eco, Umberto – *Numele trandafirului*, ediție revizuită, traducere din limba italiană de Florin Chirițescu, Polirom, Iași, 2021.

France, Anatole – *Insula Pinguinilor*, traducere de Sebastian Leonard, Editura I. Brănișteanu, București, 1956.

Galan, Valeriu Emil - *A cincea roată la căruță*, proză scurtă, antologie și prefată de Alex Ștefănescu, Cartea Românească, București, 1989.

Galan, Valeriu Emil - *Bărăgan*, Volumul al II-lea, Ediția a IV-a, Editura Tineretului, București, 1963.

Galan, Valeriu Emil - *De la potop încoace*, Ediția a III-a, Editura pentru literatură, București, 1964.

Istrati, Panait – *Spovedania unui învins (Rusia sovietică)*, în românește de P. Ioanid, Editura Cugetarea, București, 2012.

Jar, Alexandru - *Sfârșitul jalbelor*, Editura pentru Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor din R. P. R., 1950.

Jebeleanu, Eugen – *Poezii*, Editura Tineretului, București, 1959.

Leonov, Leonid - *Bursucii*, traducere de Al. Philippide și Ada Steinberg, Editura pentru literatură, București, 1961.

Orwell, George – *Ferma animalelor*, traducere din limba engleză de Ona Frantz, Polirom, Iași, 2018.

Popovici, Titus - *Setea*, Editura Albatros, București, 1987.

Popovici, Titus - *Străinul*, ediție revizuită și adăugită, Editura Facla, Timișoara, 1989.

Preda, Marin - *Cel mai iubit dintre pământeni*, vol. I, Editura Cartea Românească, 1980.

Preda, Marin - *Risipitorii*, ediție stabilită de Alexandru Preda, prefață de Eugen Simion, fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop, editura Cartex Serv București, 2021.

Șolohov, Mihail - *Pământ deștelenit*, volumul I, traducere de M. Sevastos, prefață de Radu Bilan, Editura pentru literatură, București, 1962.

Stancu, Zaharia - *Descult*, Editura Eminescu, București, 1982.

Memorialistică:

Apostol, Gheorghe - *Eu și Gheorghiu-Dej*, Paco, București, 2011.

Arghezi, Tudor – *Pagini din trecut*, ESPLA, București, 1956.

Banuș, Maria – *Din cronica acestor ani. Articole, pamflete, reportaje*, ESPLA, București, 1955.

Banuș, Maria - *Însemnările mele. 1927-1944*, text stabilit, note și comentarii de Geo Șerban, Cartea Românească, București, 2014.

Banuș, Maria - *Însemnările mele. 1945-1999*, text stabilit, note și comentarii de Geo Șerban, Cartea Românească, București, 2014.

Barbu, Eugen- *Jurnal*, Editura pentru Literatură, București, 1966.

Beniuc, Mihai - *Sub patru dictaturi. Memorii (1940-1975)*, ediție îngrijită de Ion Cristoiu și Mircea, Suci, prefață de Ion Cristoru, Editura „Ion Cristoiu” S.A., București, 1999.

Blandiana, Ana - *Fals tratat de manipulare*, Humanitas, București, 2013.

Botez, Demostene - *Prin U.R.S.S.*, Editura tineretului, București, 1962.

Călinescu, Matei; Vianu, Ion – *Amintiri în dialog. Memorii*, Humanitas, București, 2016.

Carandino, Nicolae - *Nopti albe și zile negre: memorii*, Eminescu, București, 1992.

Cassian, Nina - *Memoria ca zestre*, cartea a II-a, Cărțile Tango, București, 2010.

Constante, Lena - *Evadarea tăcută. 3000 de zile singură în închisorile din România*, în versiunea românească a autoarei, Humanitas, București, 1992.

Marcou, Lilly - *Sub Stalin și Dej. Jurnalul unui om de stânga*, traducere din limba franceză: Maria Ivănescu, Antet, București, 1998.

Niculescu-Mizil, Paul - *O istorie trăită*, volumul 1, Paul Editions, București, 2022.

Pandrea, Petre – *Memoriile mandarinului valah*, Albatros, București, 2000.

Părvulescu, Ioana (ed.) - *Și noi am trăit în comunism*, Humanitas, București, 2015.

Petrescu, Cezar – *Însemnări de călător. Reflecții de scriitor*, Cartea Rusă, București, 1958.

Petrescu, Cezar – *Scriitorul și epoca sa*, ESPLA, București, 1956.

Preda, Marin – Jurnal intim. Carnete de atelier, Introducere de Eugen Simion, ediție îngrijită de Eugen Simion și Oana Soare, Editura Cartex Serv, București, 2007.
Toma, Sorin- *Privind înapoi. Amintirile unui fost ziarist comunist*, Compania, București, 2004.

Interviuri, discursuri:

Nicolescu, Daniel - *Vremuri de tinichea. Convorbiri cu Dan Deșliu*, Editura Eminescu, București, 1998.
Orlea, Oana - *Ia-ți boarfele și mișcă!*, interviu realizat de Mariana Marin, Cartea Românească, București, 1991.
Simion, Eugen – *Convorbiri cu Petru Dumitriu*, ediție definitivă, note de Oana Soare, Curtea Veche, București, 2011.

Istории ale literaturii, studii generale de teorie literară și eseuri critice:

Aucouturier, Michel - *Realismul socialist*, traducere din limba franceză de Lucia Flonta, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
Berce, Sanda – *Nostalgia prezentului și modernitatea romanului românesc*, Editura Echinox, Cluj, 2000.
Boehmer, Elleke - *Colonial and Postcolonial Literature. Migrant Metaphors*, Oxford University Press, Oxford, 2005.
Călinescu, George – *Texte social-politice:1944-1965*, Editura Politică, București, 1971.
Cordoș, Sanda - *Literatura între revoluție și reacțiune. Problema crizei în literatura română și rusă a secolului XX*, Ediția a II-a adăugită, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2002.
Eco, Umberto – Cum se face o teză de licență, Disciplinele umaniste, Ediție revăzută, Traducere de George Popescu, Editura Polirom, Iași, 2006.
Eco, Umberto – *Limitele interpretării*, traducere de Ștefania Mincu și Daniela Crăciun, Polirom, Iași, 2016.
Geacăr, George – *Marin Preda și mitul omului nou*, Cartea Românească, București, 2005.
Genette, Gérard – *Introducere în arhitect. Ficțiune și dicțiune*, traducere și prefață de Ion Pop, Editura Univers, București, 1994.
Grigor, Andrei – *Marin Preda – Incomodul*, Editura „Porto-Franco”, Galați, 1996.
Hartmann, Nicolai – *Eстетica*, în românește de Constantin Floru, cu un studiu introductiv de Alexandru Boboc, Editura Univers, București, 1974.
Istrate, Ion - *Panorama romanului proletcultist (1945–1964)*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 2003.
Lotman, Juri – *Studii de tipologie a culturii*, în românește de Radu Nicolau, prefață de prof. Univ. Mihai Pop, Editura Univers, București, 1974.

Manolescu, Nicolae – *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, ediția a II-a, revăzută și revizuită, Cartea Românească, București, 2019.

Marino, Adrian – *Biografia ideii de literatură. Secolul 20*, vol. 3, partea I, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.

Marino, Adrian – *Biografia ideii de literatură. Secolul 20*, vol. 5, partea I, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.

Marino, Adrian – *Biografia ideii de literatură*, volumul 6 (partea a IV-a), Editura Dacia, Cluj, 2000.

Mihăilescu, Florin – *De la proletcultism la postmodernism* (O retrospectivă critică a ideologiei literare postbelice), Editura Pontica, Constanța, 2002.

Nafisi, Azar – *Citește periculos . Puterea subversivă a literaturii în vremuri tulburi*, traducere din limba engleză de Adina Avramescu, Polirom, Iași, 2022.

Negrici, Eugen – *Literatura română sub comunism. Proza*, Editura Fundației Pro, București, 2006.

Negrici, Eugen – *Iluziile literaturii române*, Cartea Românească, București, 2008.

Nițescu, Marin – *Sub zodia proletcultismului: o carte cu domiciliu forțat (1979-1995). Dialectica puterii: eseu politologic*, Ediție îngrijită de M. Ciurdaru, Ed. Humanitas, București, 1995.

Pavel, Toma – *Lumi ficționale*, traducere de Mariana Mociornița, Prefața de Paul I. Cornea, Editura Minerva, București, 1992.

Popescu, Alice – *O socio-psihanaliză a realismului socialist*, Editura Trei, București, 2009.

Rachieru, Adrian Dinu – *Literatură și ideologie (eseuri)*, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2013.

Ricoeur, Paul – *De la text la acțiune. Eseuri de hermeneutică II*, traducere și postfață de Ion Pop, Editura Echinoc, Cluj, 1999.

Selejan, Ana – *Literatura în totalitarism. 1952-1953*, Editura Transib, Sibiu, 1995.

Selejan, Ana – *România în timpul Primului Război Cultural (1944-1948). Vol 1: Trădarea intelectualilor*, Transpres, Sibiu, 1992.

Țeghieu, Liviu – *Fenomenul proletcultist în literatura română*, Editura Miron, Timișoara, 2000.

Todorov, Tzvetan – *Introducere în literatura fantastică*, în românește de Virgil Tănase, prefață de Alexandru Sincu, Editura Univers, București, 1973.

Ungheanu, Mihai – *Marin Peda, vocație și aspirație*, Editura Eminescu, București, 1973.

Ute Gabanyi, Anneli – *Literatura și politica în România după 1945*, Traducere din limba germană de Irina Cristescu, Editura Fundației Culturale Române, București, 2001.

Ute Gabanyi, Anneli – *Ceașescu și scriitorii. Analize politico-literare în timp real*, traducere din limba engleză de Elena Buscă, traducere din limba germană de Andreea Scrumeda, prefață de Alexandru Muraru, Litera, București, 2023.

Wellek, Rene; Warren, Austin – *Teoria literaturii*, EPLU, București, 1967.

Volume științifice, monografii:

*** Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc - *Tragedia României: 1939-1947*, texte apărute în „Dialog”, revistă din Germania a exilului politic românesc, selectate și îngrijite de Neagu Djuvara, postfață de Florin Constantiniu, Pro Historia, București, 2004.

Andrescu, Gabriel – *Existența prin cultură. Represiune, colaboraționism și rezistență intelectuală sub regimul comunist*, Editura Polirom, Iași, 2015.

Anisescu, Cristina; Banu, Florin; Cosmineanu, Clara; Maghiar, Florin; Moldovan, Silviu; Neagoe, Elisabeta – *Intelectualii români în arhivele comunismului*, volumului I, Nemira, București, 2004.

Anton, Mioara; Crețu, Bogdan; Șandru, Daniel (coord.) – *Cuvintele puterii. Literatură, intelectuali și ideologie în România comunistă*, Institutul European, Iași, 2015.

Arendt, Hannah - *Originile totalitarismului*, traducere de Ion Dur și Mircea Ivănescu, Editura Humanitas, București, 1994.

Ariès, Philippe – *Timpul istoriei*, traducere de Răzvan Junescu, Editura Meridiane, București, 1997.

Aron, Raymond - *Democrație și totalitarism*, traducere de Simona Ceașu, Editura All Education, București, 2001.

Aron, Raymond - *Opiul intelectualilor*, traducere de Adina Dinițoiu, Editura Curtea Veche, București, 2007.

Benda, Julien - *Trădarea cărturarilor*, Traducere de Gabriela Crețea, prefață de Andrei Pippidi, Editura Humanitas, București, 2007.

Betea, Lavinia - *Psihologie politică. Individ, lider, mulțime în regimul comunist*, Polirom, Iași, 2001.

Boia, Lucian – *Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune*, Editura Humanitas, București, 2013.

Boia, Lucian - *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930-1950*, Ediția a III-a, revăzută și adăugită, Humanitas, București, 2013.

Boia, Lucian – *Cele două fețe ale mitologiei comuniste*, în Lucian Boia (coord.) - *Miturile comunismului românesc*, Editura Universității București, 1995.

Boia, Lucian - *Pentru o istorie a imaginarului*, Traducere din franceză de Tatiana Mochi, Editura Humanitas, București, 2000.

Boia, Lucian (coord.) - *Miturile comunismului românesc*, Editura Universității București, București, 1995.

Bosomitu, Ștefan; Burcea, Mihai (coordonatori) - *Spectrele lui Dej. Incursiuni în biografia și regimul unui dictator*, studiu introductiv de Dennis Deletant, Polirom, Iași, 2012.

Botez, Mihai - *Intellectualii din Europa de Est*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1993.

Cândea, Virgil - *Rățiunea dominantă. Contribuții la istoria umanismului românesc*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979.

Cărăbaș, Irina - *Realismul socialist cu fața spre trecut. Instituții și artiști în România. 1944-1953*, Idea Design & Print, Cluj, 2017.

Cătănuș, Dan (coord.); Anton, Mioara; Cătănuș, Ana-Maria; Mironov, Alexandru-Murad; Spiridon, Nicoleta Raluca – *Intellectualii români în arhivele comunismului*, volumul al II-lea, Nemira, București, 2006.

Cernat, Paul; Manolescu, Ion; Mitchievici, Angelo; Stanomir, Ioan - *Explorări în comunismul românesc*, volumul I, Polirom, Iași, 2004.

Charle, Christophe - *Intellectualii în Europa secolului al XIX-lea. Eseu de istorie comparată*, traducere de Tudor Vlădescu, ediție îngrijită și prefată de Alexandru-Florin Platon, Institutul European, Iași, 2002.

Cioroianu Adrian - *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, Ediția a II-a, Curtea Veche, București, 2007.

Collini, Stefan - *Absent Minds: Intellectuals in Britain*, Oxford University Press, Oxford, 2006.

Copilaș Emanuel - *Incursiuni în istoria politică și intelectuală a secolului XX*, Adenium, Iași, 2014.

Corobca, Liliana – *Epurarea cărților în România. Documente (1944-1964)*, ediție, prefată și note de Liliana Corobca, Editura Tritonic, București, 2010.

Corobca, Liliana - *Instituția cenzurii comuniste în România 1949-1977*, vol. I, ediție prefată și note de Liliana Corobca, Editura Ratio et revelatio, Oradea, 2014.

De Libera, Alain - *Gândirea Evului Mediu*, traducere de Mihaela și Ion Zgărdău, Editura Amarcord, Oradea, 2000.

Deletant Dennis – *România sub regimul comunist*, ediția a II-a revăzută, editor Romulus Rusan, în românește de Delia Răzdolescu, Fundația Academia Civică, București, 2006.

Denize, Eugen - *Propaganda comunistă în România (1948-1953)*, Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011.

Diaconescu, Ioana – *Scriitori în arhiva C.N.S.A.S. Intellectuali urmăriți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție 1946-1989*, Fundația Academia Civică, București, 2012.

Dobrincu, Dorin; Iordachi, Constantin (coordonatori) - *Edificarea orânduirii socialiste. Violenta politică și lupta de clasă în colectivizarea agriculturii din România, 1949-1962*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2017.

Dobrincu, Dorin; Iordachi, Constantin (coordonatori) - *Țărâtimea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949-1962)*, cuvânt înainte de Gail Kligman și Katherine Verdery, Polirom, Iași, 2005.

Drumont, Edouard – *La France Juive* devant l'Opinion, C. Marpon & E. Flammarion, Paris, 1886.

Durnea, Victor – *De la Societatea Scriitorilor Români la Uniunea Scriitorilor din România*, Editura revistei „Convorbiri literare”, Iași, 2009.

Furet, François - *Trecutul unei iluzii. Eseu despre ideea comunistă în secolul XX*, Traducere din franceză de Emanoil Marcu și Vlad Russo, Humanitas, București, 1996.

Gheorghiu, Mihai Dinu - *Intellectualii în câmpul puterii. Morfologii și traiectorii sociale*, Polirom, Iași, 2007.

Gramsci, Antonio – *Intellectualii, literatură și viață națională*, scrieri alese, traduse și prefăcute de Florian Potra, Editura Univers, București, 1983.

Hentea, Călin - *Arme care nu ucid*, Nemira, București, 2004.

Ierunca, Virgil - *Fenomenul de la Pitești*, prefată de François Furet, Ediția a treia, Humanitas, București, 2007.

Ionescu, Ghiță - *Comunismul în România*, Editura Litera, București, 1944.

Ivașcu, Bogdan – *Nașterea unei noi elite: Transilvania (1945-1953)*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2008.

Larson, Charles U. – *Persuasiunea. Receptare și responsabilitate*, traducere de Odette Arhip, Polirom, Iași, 2003.

Lazăr, Marius - *Paradoxuri ale modernizării. Elemente pentru o sociologie a elitelor culturale românești*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2002.

Lazare, Bernard – *Afacerea Dreyfus. Al doilea Memoriu cu expertize de scrieri, de Domnii Crépieux-Jamin, Gustave-Bridier de Rougemont, Pau Mauriaud, E. De Marneffe, De Gray Birch Th. Gurrin, J.H. Schooling, D. Carvalho, etc.*, Editura Librăriei și Tipografiei David J. Benvenisti, Craiova, 1898, p. 14.

Le Bon, Gustave - *Psihologia mulțimii*, traducător Mariana Tabacu, Antet XX Press, Prahova.

Le Goff, Jacques - *Intellectualii în Evul Mediu*, Traducere de Nicole Ghimpețeanu, Editura Meridiane, București, 1944.

Le Goff, Jacques (coord.) - *Omul medieval*, traducere de Ingrid Ilinca și Dragoș Cojocaru, postfată de Alexandru-Florin Platon, Polirom, Iași, 1999.

Levy, Robert - *Gloria și decăderea Anei Pauker*, traducere de Cristina Pupeză și Ioana Gagea, prefată la ediția a doua în limba română de Dorin Dobrinu, Polirom, Iași, 2016.

Lohon, Silviu-Gabriel - *Mărturii din utopia. Schițe pentru istoria comunismului*, Editura Universitaria Craiova și Presa Universitară Clujeană, București, 2013.

Marino, Adrian – *Politică și cultură. Pentru o nouă cultură română*, Polirom, Iași, 1996.

Millon-Delson, Chantal - *Ideile politice ale secolului XX*, traducere de Velica Boari, Polirom, Iași, 2002.

Miłosz, Czesław – *Gândirea captivă*, traducere din polonă de Constantin Geambașu, postfată de Włodzimierz Bolecki, Humanitas, București, 1999.

Mocanu, Marin Radu - *Cenzura comunistă*, Editura Albatros, București, 2001

Mocanu, Marin Radu - *Scriitorii și puterea. Documente*, Ideea Europeană, București, 2006.

Nastasa, Lucian - *Intellectualii din România. Configurații culturale*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2014.

Păunoiu, Diana-Mihaela – *Sărbătoare și propaganda în timpul regelui Carol al II-lea (1938-1940)*, Editura Academiei Române, București, 2013.

Pipes, Richard - *Scurta istorie a revoluției ruse*, traducere din engleză de Cătălin Părcălabu, Humanitas, București, 1998.

Platon, Alexandru Florin – *Societate și mentalități în Europa medievală. O introducere în antropologia istorică*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2000.

Plehanov, Gheorghe Valentinovici - *Rolul personalității în istorie*, Ediția a II-a, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956.

Pleșa, Elis - *Gheorghe Gheorghiu-Dej. Cultul personalității (1945-1965)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2015.

Popper, Karl - *În căutarea unei lumi mai bune. Conferințe și eseuri din trei decenii*, traducere din germană de Anca Rădulescu, Editura Humanitas, București, 1998.

Preutu, Cristina; Nistor, Ionuț (coordonatori) – *Istории ale regimului comunist din România. Volum al Congresului Național al Istoricilor Români, Iași, 29 august -1 septembrie 2018*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2020.

Ricœur, Paul - *Memoria, istoria, uitarea*, traducere de Ilie și Margareta Gyurcsik, Timișoara, Amarcord, 2001

Rusan, Romulus (coordonator); Deletant, Denis; Marițiu, Ștefan; Onișoru, Gheorghe; Oprea, Marius; Portocală, Radu; Tănase, Stelian – *Sfârșiți odată cu trecutul negru! Sistemul represiv comunist din România*, prefată de Stéphane Courtois, Fundația Academia Civică, București, 2010.

Șandru, Daniel - *Ipostaze ale ideologiei în teoria politică*, prefată de Dan Pavel, Polirom, Iași, 2014.

Sartre, Jean-Paul - *Plaidoyer pour les intellectuels*, Editions Gallimard, Paris, 1972, et 2020 pour la préface, p. 36.

Sdrobiș, Dragoș - *Limitele meritocrației într-o societate agrară. Șomaj intelectual și radicalizare politică a tineretului în România interbelică*, Polirom, Iași, 2015.

Siupiur, Elena - *Intellectualii, elite, clase politice moderne în sud-estul european. Secolul XIX*, Institutul de studii sud-est europene, Editura Domino, Târgoviște, 2004.

Stern, Radu; Tismăneanu, Vladimir - *Comunism și cultură. O introducere*, Curtea Veche Publishing, București, 2023.

Tănase Stelian - *Clienții lui tanti Varvara: istorii clandestine*, Humanitas, București, 2005.

Tănase, Stelian - *Elite și societate: Guvernarea Gheorghiu-Dej: 1948-1965*, Humanitas, București, 2006.

Tănăsescu, Nicolae - *Ideologie și structuri comuniste în România. 1917-1918*, Institutul pentru Studiul Totalitarismului, București, 1995.

Țepelea, Ioan - *Evul Mediu sub raport intelectual. Momente care au marcat dezvoltarea științei*, Editura Timpul, Iași, 2002.

Tismăneanu Vladimir - *Fantoma lui Gheorghiu-Dej*, prefată de Mircea Mihăieș, traduceri de: Mircea Mihăieș, Alina Ghimpu, Ioana Ploceșteanu, Diana Roțcu, Laura Sion, Editura Univers, București, 1995.

Tismăneanu, Vladimir - *Efigii ale unui coșmar istoric*, volum coordonat de Marius Stan, Humanitas, București, 2015.

Tismăneanu, Vladimir - *Lumea secretă a nomenclaturii. Amintiri, dezvăluiri, portrete*, Indice de nume alcătuit de Bogdan C. Iacob, Humanitas, București, 2012.

Tismăneanu, Vladimir - *Mizeria utopiei. Criza ideologiei marxiste în Europa Răsăriteană*, traducere de Laura Lipovan, Polirom, Iași, 1997.

Tismăneanu, Vladimir – *Refuzul de a uita. Articole și comentarii politice (2006-2007)*, Curtea Veche, București, 2007.

Tismăneanu, Vladimir - *Reinventarea politicului. Europa Răsăriteană de la Stalin la Havel*, Ediția a II-a revăzută, traducere de Alexandru Vlad, Studiu introductiv de Dan Pavel, Polirom, Iași, 2007.

Tismăneanu, Vladimir - *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Ediție revăzută și adăugită, traducere din limba engleză de Cristina Petrescu și Dragoș Petrescu, Prefată de Cristian Vasile, postfată de Mircea Mihăieș, Humanitas, București, 2014.

Tismăneanu, Vladimir; Cristian, Vasile - *Perfectul acrobat. Leonte Răutu, măștile răului*, Humanitas, București, 2008.

Toader, Alexandra - *Cultul personalității lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (1944-1965)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Iași, 2015.

Tzouliadis, Tim - *Abandonării. De la Marea Criză Economică la Gulag: destinele unor tineri americani în Rusia lui Stalin*, traducere din limba engleză de Sorin Șerb, cuvânt înainte de Liviu C. Țirău, Corint, București, 2014.

Vasile, Cristian - *Politicile culturale comuniste în timpul regimului Gheorghiu-Dej*, cu o prefată de Vladimir Tismăneanu, Humanitas, București, 2011

Vasile, Cristian - *Un turn de fildeș în comunism? Institutele umaniste ale Academiei RPR în România lui Gheorghiu-Dej*, Corint Istorie, București, 2024.

Voicu, Călin Morar - *Republica își făurește oamenii. Construcția identităților politice în discursul oficial în România, 1948-1965*, Eikon, Cluj-Napoca, 2007.

Whittock, Martyn - *O istorie secretă: Statul polițienesc al Rusiei Sovietice - Cruzime, co-operare și compromis, 1917-1991*, traducere din limba engleză de Lucian Popa, cu o prefată de Ion M. Ioniță, Publisol, București, 2020.

Winock, Michel – *Secolul intelectualilor*, traducere din franceză de Gheorghe Chiriță, Editura Cartier, București, 2012.

Wolton, Thierry – *O istorie mondială a comunismului. Încercare de investigație istorică: Vol. 1: Cu pumnul de fier. Călăii*, cu o prefată a autorului la ediția românească, traducere din franceză de Adina Cobuz, Wilhelm Tauwinkl, Emanoil Marcu, Vlad Russo, Mariana Piroteală, Marieva-Cătălina Ionescu, Georgeta-Anca Ionescu și Elena Ciocoiu, Editura Humanitas, București, 2018.

Volume de studii și articole cu caracter ideologic și propagandistic:

*** Institutul de Studii Româno-Sovietic - *Despre literatura și arta sovietică. Prelegeri din anul academic 1947-1948*, Editura Cartea Rusă, București, 1949.

*** Academia de Științe Pedagogice a R.S.F.R. - *Lenin despre învățământul public. Articole și cuvântări*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, București, 1959.

Banuș, Maria – *Din cronică acestor ani. Articole, pamflete, reportaje*, ESPLA, București, 1955.

Beniuc, Mihai - *Despre poezie*, ESPLA, București.

Cioculescu, Șerban (coord.) - *Lenin și literatura*, ediție îngrijită de prof. Mihai Novicov, Editura Univers, București, 1970.

Gheorghiu-Dej, Gheorghe - *Articole și cuvântări*, ediția a II-a, Editura Partidului Muncitoresc Român, București, 1951.

Gheorghiu-Dej, Gheorghe – *Articole și cuvântări. decembrie 1955 - iulie 1959*, editura Politică, București, 1959.

Gheorghiu-Dej, Gheorghe - *Articole și cuvântări: iunie 1961-decembrie 1962*, Editura Politică, București, 1962.

Lenin, Vladimir Ilici - *Despre învățământul public. Articole și cuvântări*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, București, 1959.

Lenin, Vladimir Ilici - *Despre productivitatea muncii*, traducere de colectivul de redacție al Editurii de Stat pentru Literatură Politică, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956.

Lenin, Vladimir Ilici – *Opere complete*, volumul 7, Ediția a doua, Editura Politică, București, 1962.

Lenin, Vladimir Ilici - *Opere complete, Volumul. 12: octombrie 1905 - aprilie 1906*, Ediția a II-a, tradus de Institutul de Marxism-Leninism, Editura Politică, București, 1962.

Moraru, Nicolae - *Studii și eseuri*, Editura pentru Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., București, 1950.

Novicov, Mihai - *Pentru literatura vieții noi. Studii literare*, ESPLA, București, 1953.

Novicov, Mihai - *Realism. Realism critic. Realism socialist*, Editura pentru literatură, București, 1960.

Olimpiu Matichescu - *Dofțana. Simbol al eroismului revoluționar*, Editura Politică, București, 1979.

Sadoveanu, Mihail – *Importanța mondială a literaturii sovietice*, în Institutul de Studii Româno-Sovietic - *Despre literatura și arta sovietică. Prelegeri din anul academic 1947-1948*, Editura Cartea Rusă, București, 1949.

Documente publicate:

*** Partidul Muncitoresc Român - *Statutul Partidului Muncitoresc român*, București, 1948,

http://www.cnsas.ro/documente/istoria_comunism/documente_programatice/1948%20Statutul%20PMR.pdf.

*** *Rezoluții și hotărâri ale Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român: 1948-1950*, Editura Partidului Muncitoresc Român, București, 1951.

Buzatu, Gheorghe; Chirițoiu, Mircea - *Agresiunea comunismului în România. Volumul al II-lea. Documente din Arhivele Secrete: 1944-1989*, Editura Paideia, București, 2018.

Scurtu, Ioan (coordonator) - *România. Viața politică în documente. 1947*, Arhivele Statului din România, București, 1994.

Scurtu, Ioan (coordonator) - *România. Viața politică în documente. 1946*, Arhivele Statului din România, București, 1996.

Documente din arhive:

Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale Istorice - *Note stenografice ale ședinței de partid*, Fond II, Comitetul Județean Iași al P.M.R., Secția de Propagandă și Agitație, dosar 45/1948.

A.C.N.S.A.S., Fond Documentar, dosar nr. 9846.

A.C.N.S.A.S. - Fond Informativ, dosar nr. 5907.

A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187871.

A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 378591.

A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 414561.

A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 73549.

A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 73553.

A.C.N.S.A.S. - Fond Penal, dosar nr. 7809.

A.C.N.S.A.S. - Fond Rețea, dosar nr. 243769.

A.C.N.S.A.S. - Fond SIE, dosar nr. 3229.

A.C.N.S.A.S., Fond M.I./D.M.R.U., dosar nr. 7346.

Periodice:

Carnet cultural, în *Opinia*, anul 40, nr. 396, 8 ianuarie 1948.

Declarațiile tov. Gh. Gheorghiu-Dej cu prilejul depunerii legii pentru naționalizarea industriei, în *Lupta Moldovei*, anul 4, nr. 592, 14 iunie 1948.

Cuvântarea d-lui Gh. Gheorghiu-Dej, secretar general al C.C. al Partidului Muncitoresc Român, în *România Liberă*, anul 6, nr. 1278, 10 octombrie 1948.

Raportul d-lui prof. Traian Săvulescu, Președintele Academiei Republicii Populare Române, în *România Liberă*, anul 6, nr. 1278, 10 octombrie 1948.

Noile organe de conducere ale Uniunii Scriitorilor din R.P.R., în *Lupta Moldovei*, anul 5, nr. 832, 29 martie 1949.

Turneul Filarmonicii de Stat din Iași în Nordul Moldovei, în *Lupta Moldovei*, anul 6, nr. 1192, 9 iunie 1950.

Știința sovietică îndreptar în munca noastră, în *Lupta Moldovei*, anul 6, nr. 1315, 1 noiembrie 1950.

Cultura, bun comun al celor ce muncesc, în *Steaua roșie*, anul 3, nr. 203, 21 august 1954.

Caracterul militant al ideologiei socialiste, în *Lupta de clasă*, anul 35, nr. 12, 1 decembrie 1955.

Documente ale Congresului Scriitorului, în *Viața Românească*, anul 9, nr. 7, 1956.

Pentru un înalt nivel al muncii ideologice, în *Scânteia*, anul 25, nr. 3602, 23 mai 1956.

Împotriva abaterilor de la spiritul de partid, în *Gazeta literară*, anul 3, nr. 22, 31 mai 1956.

Pentru continua întărire a partidului, în *Lupta de clasă*, anul 38, nr. 6, iunie 1958.

Răspunsul scriitorilor din R.P.R. la telegrama scriitorilor irakieni, în *Gazeta literară*, anul 5, nr. 32, 7 august 1958.

Banuș, Maria – *Partidului meu*, în *Tânărul Leninist*, anul 10, nr. 3, 1 martie 1960.

Banuș, Maria - *Vatra inimii*, în *Scânteia tineretului*, anul 8, nr. 1207, 10 martie 1953.

Bănulescu, Ștefan - *Cultura de mase și colectivizarea*, în *Gazeta literară*, anul 6, nr. 9, 26 februarie 1959.

Călinescu, Matei – *Profiluri contemporane*. Titus Popovici, în *Steaua*, anul 10, nr. 1, 1 ianuarie 1959.

Camilar, Eusebiu – *Ceva despre nemurire și despre originalitate*, în *Gazeta literară*, Anul I, Nr. 1, 25 martie 1954.

Camilar, Eusebiu - *Dincolo de numere și cuvinte* în *Gazeta literară*, Anul III, nr. 1, joi, 5 ianuarie 1956.

Chirilă, Ioan - *Îndrumare de zi cu zi*, în *Scânteia*, anul 27, nr. 4140, 15 februarie 1958.

Cîrneci, Radu - *Forme noi, valoroase, ale muncii cultural-politice de masă*, în *Steagul Roșu*, anul 13, nr. 1798, 4 noiembrie 1958.

Cistelean, Alexandru – *Înapoi la proletcultism, cu documentele pe masă*, în *Vatra*, anul 34, nr. 9-10, 1 septembrie 2004.

Comarnescu, Petru – *Fundațiile Culturale Regale*, în *Revista Fundațiilor Regale*, nr. 6, anul VII, 1 iunie 1940.

Deșliu, Dan - *Un cântec în slavă*, în *Cravata roșie*, anul 11, nr. 5, 01.05.1963.

Dumitriu, Petru - *Coraport asupra problemelor prozei noastre epice*, în *Scânteia*, anul 25, nr. 3627, 21 iunie 1956.

Gafița, Mihai - *Între realism critic și realism socialist*, în *Gazeta Literară*, nr. 14, anul III, 5 aprilie 1956.

Gafița, Mihai – *Probleme actuale ale prozei. De vorbă cu Alexandru Jar*, în *Gazeta literară*, anul 3, nr. 15, 12 aprilie 1956.

Gafița, Mihai - *Titus Popovici*, în *Gazeta literară*, anul 6, nr. 26, 25 iunie 1959.

Galan, Valeriu Emil - *Unele probleme ale realismului socialist și revizionismul*, în *Lupta de clasă*, anul 39, nr. 2, 1 februarie 1959.

Georgescu, Paul - *Însemnări despre Albert Camus. Chestiuni de metodă*, în *Gazeta literată*, anul 11, nr. 26, 25 iunie 1964.

Goldiș, Alex - *Imposibilul teoriei realist socialite* în *Revista 22*, editată de Grupul pentru Dialog Social, nr 25, anul XXI, 2-8 Noiembrie 2010.

Ignat, Nestor - *O sărbătoare a poeziei noastre luptătoare. A 75-a aniversare a poetului A. Toma*, în *Scânteia*, anul 19, nr. 1659, 15 februarie 1950.

Jar, Alexandru - „*Grivița*”, „*Meșterul Manole*”, „*Luceafărul*”, în *Contemporanul*, anul 3, nr. 169, 30 decembrie 1949.

Jar, Alexandru - *Dorinți ale cititorilor – sarcini pentru scriitori*, în *Contemporanul*, anul 7, nr. 3, 16 ianuarie 1953.

Jar, Alexandru - *Scrisoare deschisă*, în *Gazeta literară*, anul 4, nr. 31, 1 august 1957.

Jebeleanu, Eugen - *Lumină și libertate*, în *Scânteia*, nr. 3050, anul 23, 13.08.1954.

Lesenea, George - *Semnez și eu Apelul*, în *Iașul nou*. Almanah literar al Uniunii scriitorilor din RPR, Filiala Iași, nr. 3-4, anul III, mai, 1951.

Lesnea, George - *Cântec pentru Regele nostru*, în *Însemnări ieșene*, nr. 6, anul V, 1 iunie 1940.

Lesnea, George - *Prietenia noastră*, în *Iașul literar*, anul 11, nr. 10, 1 octombrie 1960.

Moraru, Nicolae - *Revoluția din Octomvrie și drumurile literaturii*, în *Viața Românească*, anul 1, nr. 6, noiembrie 1948.

Novicov, Mihai - *O sărbătoare a literaturii noastre*, în *Viața Românească*, anul 6, nr. 2, 1953.

Novicov, Mihai - *Ziua Armatei Roșii și poporul român*, în *Moldova liberă*, nr. 127, anul II, 24.02.1945.

Parhon, Constantin I. - *În laboratoare va trebui să se lucreze după sistemul uzinelor*, în *Contemporanul*, anul 2, nr. 99, 20 august 1948.

Philippide, Alexandru - *Misiunea scriitorului*, în *Gazeta literară*, anul 7, nr. 25.

Plumb, Ana-Maria - *Cărțile ca instrument de îndoctrinare în regimul comunist din România (1947-1965)*, în *Acta Iassyensia Comparationis*, nr. 30, 2/2022.

Popovici, Dimitrie - *Fragmente dintr-un curs despre Eminescu*, în *Tribuna*, anul 8, nr. 24, 11 iunie 1964.

Popovici, Titus - *Obligația de a gândi adânc*, în *Contemporanul*, anul 13, nr. 31, 7 august 1959.

Porumbacu, Veronica - *1 MAI*, în *Contemporanul*, anul 2, nr. 83, 40 aprilie 1948.

Porumbacu, Veronica - *Poezia gloriosului deceniu*, în *Gazeta literară*, nr. 20, anul I, 29 iulie 1954.

Radu, Aurel - *Monarhia reprezenta ultimul spin în drumul cuceririlor democratice ale poporului*, în *Lupta Moldovei*, anul 4, nr. 465, 11 ianuarie 1948.

Sadoveanu, Mihail - *Datoria scriitorului*, în *Gazeta literară*, nr. 47, anul III, 22 noiembrie 1956.

Sadoveanu, Mihail - *Eminescu*, în *Albina*, Nr. 199, anul 52, Seria a II-a, 4 decembrie 1949.

Segall, I. – *Prin bibliotecile publice ale orașului nostru*, în *Opinia*, anul 43, nr. 1455, 29 iunie 1951.

Simion, Eugen - *Titus Popovici - remarcabil scriitor*, în *Libertatea*, anul 6, nr. 1490, 7 decembrie 1994.

Simuț, Ion – *Proletcultism sau realism socialist?*, în *România literară*, anul 41, nr. 30.

Stancu, Zaharia – *Literatura trebuie să ajute*, în *Gazeta literară*, nr. 1, anul I, 25 martie 1954.

Stancu, Zaharia – *Mai multe teme de actualitate*, în *Gazeta literară*, nr. 1, anul I, 20 mai 1954.

Ștefănescu, Alex - *Demostene Botez*, în *România literară*, anul 36, nr. 10, 12 martie 2003.

Ștefănescu, Alex - *O instituție demonizată - Uniunea Scriitorilor*, în *România Literară*, 18-24 mai 2005.

Țanea, Traian - *Pe drumul creării unei arte și culturi de mase*, în *Lupta Moldovei*, anul 7, nr. 1670, 30 decembrie 1951.

Tudor, Laurențiu - *Așteptând caractere noi în dramaturgie*, în *Steaua*, anul 10, nr. 2, 1 februarie 1959.

Țugui, Pavel - *Cincisprezece ani de transformări fundamentale în cultură*, în *Lupta de clasă*, anul 39, nr. 8, 1 august 1959.

Vasile, Cristian - *Literatura realismului socialist. Scriitorii români și povara ideologică (1948-1953)*, în *Revista istorică*, tomul XVI, nr. 5-6, septembrie-decembrie, 2005.

Vintilă, Petru - *Schimbul de onoare al oamenilor artei*, în *Contemporanul*, anul 4, nr. 186, 28 aprilie 1950.

Vitner, Ion - *Creatori și opere. V. Em. Galan (II)*, în *Viața Românească*, anul 12, nr. 7, 1959.

Reviste de istorie:

Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: Fluxurile și refluxurile stalinismului, Fundația Academia Civică, București, 2000.

Analele Sighet 9, Anii 1961-1972: Țările Europei de Est, între speranțele Reformei și Realitatea Stagnării, Fundația Academia Civică, București, 2001.

Caielele CNSAS. Revistă semestrială editată de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Anul I, nr. 2/2008, Editura CNSAS, București, 2008.

Resurse electronice:

[Raport Final Wilson Center](#), accesat la data de 25.09.2022.

<https://www.observatorcultural.ro/articol/scriitorul-si-puterea/>, accesat la data de 12.02.2023.

<https://beq.ebooksgratuits.com/vents/Zola-jaccuse.pdf>, accesat la data de 20.02.2023.

<https://historia.ro/sectiune/portret/cate-meserii-a-avut-de-fapt-poetul-tudor-565132.html>, accesat la data de 02.03.2023.

<https://hotnews.ro/cine-a-fost-nicolae-moraru-iestetician-impostor-dulau-ideologic-648884>, accesat la data de 23.04.2024.

<https://www.politis.fr/articles/2020/07/deboulonnable-jules-ferry-civiliser-les-races-inferieures-42104/>, accesat la data de 09.10.2024.

<http://caieteleechinox.lett.ubbcluj.ro/?p=2523>, accesat la data de 05.03.2024.

